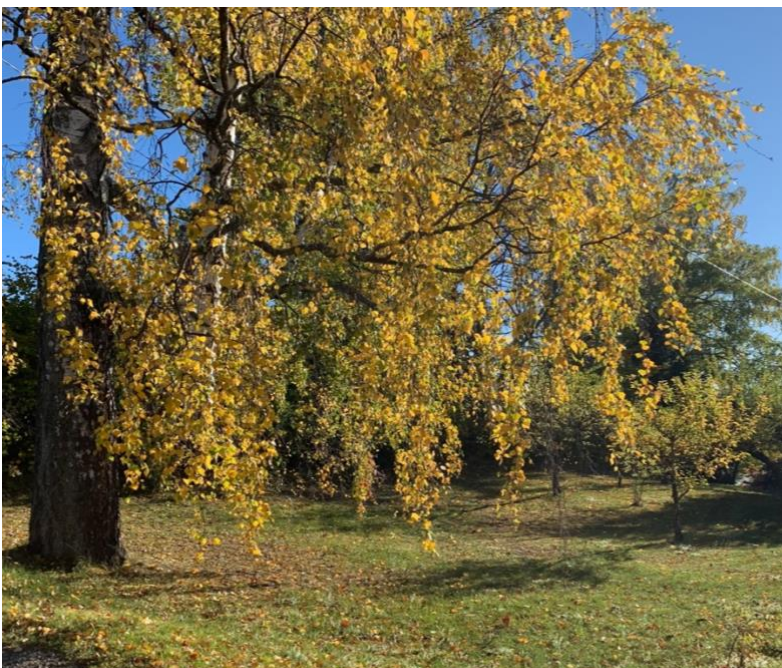

Naturfaglig vurdering – Sjøvollbukta 22 i Asker

Madlaina Bichsel og Anders Thylén

Naturfaglig vurdering – Sjøvollbukta 22 i Asker

Forfatter: Madlaina Bichsel og Anders Thylén

Publisert: 14.11.2022

Antall sider: 27 sider

Publiseringstype: PDF med aktive lenker

Oppdragsgiver: Sagen eiendomsutvikling AS

Tilgjengelighet: Dokumentet er offentlig tilgjengelig

Rapporten refereres som: Bichsel, M. og Thylén, A. 2022. Naturfaglig vurdering – Sjøvollbukta 22 i Asker. Biofokus rapport 123. Stiftelsen Biofokus. Oslo.

Forsidebilder: Stor bjørketre i Sjøvollbukta 22 / eldre epletre/ kanadagullris / variert trerekke / hasselkratt. Foto: Madlaina Bichsel

Biofokus rapport 2022–123

ISSN 1504-6370

ISBN 978-82-8449-157-8

Gaustadalléen 21

NO-0349 OSLO

Org.nr: 982 132 924

post@biofokus.no

www.biofokus.no

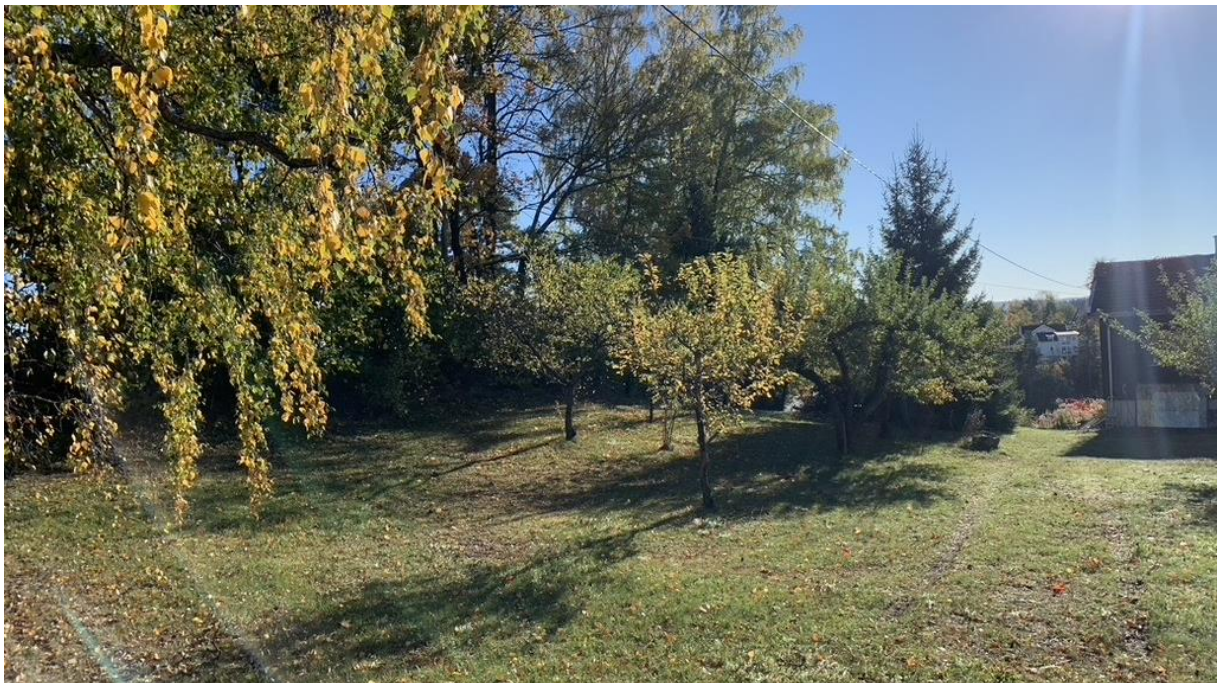
Forord

Stiftelsen Biofokus har på oppdrag fra Sagen eiendomsutvikling AS undersøkt naturverdier og biologisk mangfold i et planområde ved Sjøvollbukta 22, Asker kommune. Bestillingen gjaldt registrering av naturverdier, og en enkel konsekvensvurdering av planlagte tiltak og vurdering mot naturmangfoldloven. Feltundersøkelser ble gjennomført 11. oktober 2022 av Madlaina Bichsel og Anders Thylén. Prosjektansvarlig i Biofokus har vært Madlaina Bichsel og intern kvalitetssikrer har vært Anders Thylén.

Vi vil takke oppdragsgiver ved kontaktperson Marius Sagen for oversendelse av relevante plandokumenter og godt samarbeid i prosjektperioden. Vi vil også takke Vibeke Falch fra Hartmann Arkitekter AS som vi var i kontakt med i første omgang.

Koppang, 11.11.2022

Madlaina Bichsel

Figur 1: De største naturverdiene i planområdet ligger nordøst på tomten. Der finnes det en eldre frukthage på urterik plen og et trerekke med en del arter. Foto: M. Bichsel, 2022.

Sammendrag

Biofokus har i forbindelse med planlagt utbygging kartlagt biologisk mangfold i et planområde ved Sjøvollbukta 22 i Asker kommune. I tillegg til å kartlegge naturtyper er det kartlagt biologisk viktig grønnstruktur og arter, også rødlistede og fremmede arter.

Det er avgrenset en ny naturtypelokalitet innenfor det aktuelle planområdet, det gjelder typen *englignende erstatningsbiotop*. I selve lokaliteten ble det påvist en rødlistet planteart og en god del andre karakteristiske arter. I tillegg er det avgrenset fire områder med biologisk viktige grønnstrukturelementer. Ytterlige to avgrensninger gjelder områder med en høy andel fremmede arter som vil kreve varsom håndtering ved eventuell utbygging av området.

Innhold

1	Innledning	6
1.1	Bakgrunn	6
1.2	Naturgrunnlag og historikk	6
1.3	Tidligere registreringer	7
2	Metode	7
2.1	Datainnsamling	7
2.2	Konsekvensvurdering	7
2.3	Naturmangfoldloven	8
3	Resultater	9
3.1	Planområdet	9
3.2	Kartlagte naturtyper	12
3.3	Biologisk viktig grønnstruktur	12
3.4	Artsmangfold	13
3.5	Fremmede arter	14
4	Konsekvensvurdering	15
4.1	Verdivurdering	15
4.2	Påvirkning og konsekvenser for naturmangfold	15
4.3	Vurdering opp mot Naturmangfoldloven	16
5	Diskusjon	16
5.1	Hensyn og avbøtende tiltak	16
5.2	Håndtering av fremmede arter	18
6	Referanser	18
	Vedlegg 1. Naturtypebeskrivelsen	20
	Vedlegg 2. Kategorier for rødlistearter	22
	Vedlegg 3. Kategorier for fremmede arter	23

1 Innledning

1.1 Bakgrunn

Bakgrunnen for oppdraget er et planinitiativ for forslag til detaljregulering for Sjøvollbukta 22, 1390 Vollen i Asker kommune. Tomten omfatter gnr./bnr. 63/89 og er i dag bebygget med en enebolig som planlegges revet. Eiendommen er på omtrent 2710 m² (figur 2). De naturfaglige vurderingene i denne rapporten vil være en del av det faglige grunnlaget i planprosessen. Planforslaget utløser ikke krav til planprogram eller konsekvensutredning.

Figur 2. Planområdet (rød felt), slik det fremkommer i planinitiativet tilsendt fra oppdragsgiver.

1.2 Naturgrunnlag og historikk

Tomten ved Sjøvollbukta 22 ligger på sørsida av en knapt 500m lang odde som ligger nord for Vollen i Oslofjorden. Eiendommen ligger sørkspontert med økende helling i sør. Fra den sørligste eiendomsgrensen er det omtrent 50m i luftlinje ned til strandlinjen. Omgivelsen er dominert av eneboliger, noen mindre skogteiger og jordbruksareal på åsryggen. Leirskifer dominerer berggrunnen i området. I en radius av 300m fra eiendommen er det kartlagt en del naturtypelokaliteter, blant annet en rik edellauvskog, kalkskog, kalklindskog og en strandeng. Undersøkellesområdet ligger i en region med mye rik natur, som i relativt stor grad er bygd ut, og mange arter som står oppført på rødlisten og på fremmedartslisten er påvist i nærområdet. Det er i hovedsak det gunstige klimaet og kalkrik berggrunn som er årsaken til det høye artsmangfoldet i regionen, mens en stor grad av utbygging og annen arealutnyttelse gir et stort press på den gjenværende naturen.

1.3 Tidligere registreringer

Det foreligger ingen eksisterende registreringer hverken av prioriterte naturtyper (Miljødirektoratet 2022) eller funn av arter innenfor eller nært inntil undersøkelsesområdet (Artsdatabanken 2022).

2 Metode

2.1 Datainnsamling

Feltkartleggingen ble utført av Madlaina Bichsel og Anders Thylén i Biofokus 11.10. 2022. Været var fint men tidspunktet var litt seint for ettersøk av enkelte organismegrupper.

Arbeidet har omfattet kartlegging av:

- Områder spesielt viktige for bevaring av biologisk mangfold (viktige naturtyper) etter DN-håndbok 13 (Direktoratet for Naturforvaltning 2007) med tilhørende oppdaterte faktaark (Miljødirektoratet 2015).
- Utvalgte naturtyper i henhold til [Naturmangfoldloven](#) og [Forskrift om utvalgte naturtyper](#) (Lovdata 2022).
- Rødlistede naturtyper i henhold til Norsk rødliste for naturtyper 2018 (Artsdatabanken 2018b).
- Biologisk viktig grønnstruktur. Restnatur i byggesonen som ikke «når opp» som naturtype eller viltområde men som likevel har betydning for artsmangfoldet lokalt.
- Levesteder for rødlistearter og andre forvaltningsrelevante arter. Rødlistekategorier følger gjeldende norsk rødliste (Artsdatabanken 2021). Se vedlegg 2 for forklaring av kategorier.
- Forekomster av fremmede arter i henhold til Fremmedartslista 2018 (Artsdatabanken 2018a). Se vedlegg 3 for forklaring av kategorier.

Tilgjengelige naturdatabaser og litteratur er gjennomgått for å samle eksisterende kunnskap om området, deriblant Naturbase og Artskart.

2.2 Konsekvensvurdering

Oppdraget gjelder ikke en konsekvensutredning (KU) i juridisk forstand, men for å vurdere konsekvensene av tiltaket er kartleggingen for enkelhets skyld basert på Miljødirektoratets veileder for konsekvensutredninger for klima og miljø M-1941 (Miljødirektoratet 2020). Det poengteres at det i prosjektet er brukt en forenklet tilnærming, tilpasset mindre byggeprosjekter.

2.3 Naturmangfoldloven

Naturmangfoldloven (Klima- og miljødepartementet 2009) legger føringer for hvordan naturens mangfold skal hensyntas ved ulike typer planlagte tiltak. Nedenfor er paragraf 8-10 under kap. II (alminnelige bestemmelser om bærekraftig bruk) listet, og hver paragraf er kommentert med utgangspunkt i Biofokus sin rolle i planprosjektet.

§ 8.(kunnskapsgrunnlaget)

Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet.

- Biofokus baserer sine vurderinger om arters bestandssituasjon på den norske rødlisten for truede arter (Artsdatabanken 2021) og Artsdatabankens oversikt over alle norske arters utbredelse i Artskart (Artsdatabanken og GBIF Norge 2022).
- Vi kartlegger artsmangfoldet og dokumenterer dette gjennom Artskart sine løsninger.
- Biofokus baserer sine vurderinger om naturtypers utbredelse og økologiske tilstand på Artsdatabankens rødliste for truede naturtyper (Artsdatabanken 2018b), Miljødirektoratets oversikt over forvaltningsrelevante naturtyper (inkludert rødlistede og utvalgte naturtyper) (Miljødirektoratet 2022), samt på vitenskapelige vurderinger av [økosystemenes økologiske tilstand](#).
- Vi avgrensner og vurderer naturtyper i henhold til Miljødirektoratets instruks for naturtypekartlegging basert på beskrivelsessystemet NiN og/eller etter DN-håndbok 13 om kartlegging og verdisseting av biologisk mangfold. I tillegg finnes det store mengder informasjon fra biologiske undersøkelser gjennom flere tiår som vi bruker aktivt i våre vurderinger.

§ 9 (føre-var-prinsippet)

Når det treffes en beslutning uten at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger den kan ha for naturmiljøet, skal det tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet. Foreligger en risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet, skal ikke mangel på kunnskap brukes som begrunnelse for å utsette eller unnlate å treffe forvaltningstiltak.

- Det vil ikke være mulig i løpet av en enkelt undersøkelse å få en fullstendig oversikt over alle biologiske verdier i et utredningsområde.
- Biofokus bruker faglig skjønn for å avveie hvor detaljerte undersøkelser trenger å være, samt bruker vår kunnskap om økologiske sammenhenger ved avgrensning og verdisseting av naturtyper, samt når konsekvensene av konkrete tiltak skal vurderes.
- Vi angir i rapporten noe om usikkerheten knyttet til registreringene, og om denne usikkerheten er akseptabel eller ikke. Vi vil foreslå tilleggskartlegginger dersom usikkerheten er for stor.

§ 10 (økosystemtilnærming og samlet belastning)

En påvirkning av et økosystem skal vurderes ut fra den samlede belastning som økosystemet er eller vil bli utsatt for.

- Biofokus bruker de samme kildene som nevnt under «kunnskapsgrunnlaget», og gjør overordnede vurderinger av forekomster, trusler og økologiske sammenhenger på landskapsnivå og i et regionalt og nasjonalt perspektiv.

3 Resultater

3.1 Planområdet

Eiendommen som er planlagt utbygd er i dag bebyggt med én enebolig og et par mindre bygninger. Resterende areal består av vei, enkeltrær, en urterik plen med frukttrær, en trerekke med diverse busker og trær og et buskkratt hvor det antageligvis har vært et blomsterbed en gang (figur 3).

Rundt en firedel av eiendommen er dekket av en urterik plen som viser rester av det høye artsmangfoldet som en gang dominerte engvegetasjonen her og som fortsatt finnes andre steder i regionen. Det ble påvist blant annet bakketimian (NT), gjeldkarve, rødknapp, engknoppurt, markjordbær, hårsveve, kransmynte, skogkløver, prikkperikum, dunkjempe og prestekrage. På den englignende plenen står det åtte eldre frukttrær i ulike størrelser og tilstand (figur 4a og 4b).

Langs den østlige eiendomsgrensen og omtrent i samme lengde som den englignende plenen finnes det en trerekke med diverse trær og busker (figur 5). Her vokser det bjørk, morell, spisslønn, ask, eik og furu i ulik alder og størrelse. Større trær med en diameter på omtrent 30cm av både eik og ask forekommer. I busksjiktet vokser det blant annet epletrær, hassel, alm og eik.

Helt nord på eiendommen står det et eldre, stort bjørketre (figur 6). Treet har en omkrets på rundt 250cm og er det groveste treet på tomten.

Midt på eiendommen befinner seg bolighuset. Sør for det finnes det en sitteplass med plen og en buskekratt nedenfor den igjen. Krattet er dominert av fremmede arter og har trolig vært et blomsterbed før (figur 7). Her vokser det blant annet en tett bestand av parkslirekne (SE), dessuten kanadagullris (SE), rynkerose (SE), sprikemispel (SE), hjortesumak (LO), vårkjærminne (LO), svarthyll (NR) og en villvin (HI) (figur 7, 9 og 10). Krattet som er dominert av invasive, fremmede arter går over til et eldre hasselkratt ved eiendomsgrensen (figur 10). Hasselkrattet ligger utenfor eiendommen men kan muligens bli påvirket under byggeprosessen. Hasseldominert skog tilsvarer stedegen skogsvegetasjon. Forekomsten her er noe påvirket ved at det er fjernet noen alme- og furutrær i de siste årene. Allikevel har denne hasselbestanden en biologisk verdi som resterende, stedegen grønnstruktur i bynære strøk og det bør derfor tas hensyn til under byggeprosessen.

Arealene utenfor planområdet i øst, vest og nord er dominert av andre eneboliger med plen, hager, enkelttrær og vegger.

Sjøvollbukta 22
Planområde med naturverdier
Biofokus 1.11.2022

- områder med naturverdier
- område med fremmede arter som bør fjernes
- Eiendomsgrense
- Naturtyper
- Lokalt viktig (C-verdi)

- 1 - Grov bjørk ca. 250cm i omkrets
- 2 - eldre grov epletre
- 3 - frukttrær (fire av totalt åtte frukttrær)
- 4 - engpreget erstatningsbiotop
- 5 - variert trekke
- 6 - buskekratt med høy andel fremmede arter
- 7 - parkslirekne

Figur 3: Oversiktskart over eiendommen ved Sjøvollbukta 22 (blå stiplet linje) med kartlagt naturtype (gul linje) og inndeling av planområdet i ulike soner med naturverdier (grønn) og soner med en høy andel fremmede arter som bør fjernes og tas hensyn til under byggeprosessen for å unngå ytterligere spredning.

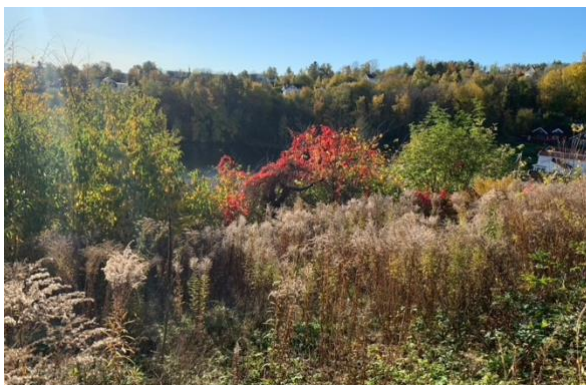
Figur 4a og 4b: Noen av frukttrærne er nokså små og delvis døde, mens andre er ganske store og livskraftige. Figur 4a viser det største epletreet på tomten, treet står rett nord for boligens inngang. Figur 4b viser noen av de litt mindre frukttrærne. De høye trærne i bakgrunnen markerer tomtens østlige grense. Foto: M. Bichsel, 2022.

Figur 5: Et trekke med diverse arter av trær og busker markerer tomtegrensen i øst. Her vokser det blant annet eik, ask, alm, hassel, morell og roser. Foto: M. Bichsel, 2022.

Figur 6: Det grove bjørketreet står helt nord på eiendommen inntil veien. Foto: M. Bichsel, 2022.

Figur 7: Sør for bolighuset er skråningen dominert av invasive fremmedarter. I forgrunn ser man avblomstret kanadagullris (SE), mens de grønne buskene på venstre siden er en blanding av kirsebær-, hassel- og parkslireknektratt (SE). Den grønne busken til høyre er en eldre svarthyllbusk. Foto: M. Bichsel, 2022.

Figur 8: Sørøst, rett utenfor eiendommen befinner seg et eldre hasselbestand. Buskkraattet innehar biologiske verdier som bør tas hensyn til under utbyggingsprosessen. Foto: M. Bichsel, 2022.

3.2 Kartlagte naturtyper

Ingen prioriterte, utvalgte eller rødlistede naturtyper er registrert fra før innenfor planområdet. Men den urterike plenen nordøst i planområdet kommer innenfor definisjonen for «engpreget erstatningsbiotop» etter DN-håndbok 13. Lokaliteten er på rundt 0,6 daa, det ble funnet bakketimian (NT) og minst 15 kjennetegnende arter forekommer. Tilstanden til lokaliteten og funn av artene tilsier en lokalt viktig verdi (C-verdi) (nr. 4 i figur 3). For full beskrivelse av naturtypen, se vedlegg 1. Det er ikke avgrenset flere naturtypearealer innenfor undersøkelsesområdet.

3.3 Biologisk viktig grønnstruktur

Ved siden av naturtypelokaliteten er det andre grønnstrukturelementer som med fordel kan bevares ved en eventuell utbygging. Det gjelder det store bjørketreet helt nord på tomten (nr. 1 i figur 3), det litt grovere epletreet rett nord for bolighuset (nr. 2 i figur 3), ulike frukttrær nordøst på tomten og trerekken som avgrenser eiendommen mot naboeiendommen i øst (nr. 5 i figur 3). Alle disse har en viss verdi med tanke på grønnstruktur, lokalt dyreliv og rekruttering av *store gamle trær*. Verdien knyttet til trærne vil øke med tiden, hvis de får stå og blir gitt nok plass til å utfolde seg.

3.4 Artsmangfold

Av rødlistearter er det innenfor undersøkelsesområdet registrert bakketimian (NT), et par almebusker, og en del busker og trær av ask. Alm og ask er begge vurdert som sterkt truet (EN), men er vanlig forekommende i regionen. De er også relativt vanlige pionerarter på rikere arealer, og funn av unge trær bør derfor ikke veie tungt i konsekvensvurderinger og i forbindelse med arealendringer. Det er ikke gjort grundige undersøkelser av artsmangfoldet av alle artsgrupper, slik at det kan finnes uoppdagede rødlistearter innenfor området – og da kanskje særlig av insekter. Ved siden av rødlistearter ble det funnet en del andre signalarter som er typiske for engvegetasjonen (tabell 1).

Tabell 1: Tabell over karplanter og trær som ble registrert ved befaring 11.10.22. Listen er ikke uttømmende, men inneholder karakteristiske engarter, arter som er oppført på den norske rødlisten og naturlig forekommende trær. Kolonnen til høyre «Sone (figur 3)» indikerer funnstedet til arten. Soneinndelingen orienterer seg på de ulike soner som er vist i figur 3.

Art (vitenskapelig navn)	Norsk navn	Kategori	Sone (figur 3)
<i>Centaurea jacea</i>	Engknoppurt		4
<i>Clinopodium vulgare</i>	Kransmynte		4
<i>Fragaria vesca</i>	Markjordbær		4
<i>Hypericum perforatum</i>	Prikkperikum		4
<i>Knautia arvensis</i>	Rødknapp		4
<i>Leucanthemum vulgare</i>	Prestekrage		4
<i>Melica nutans</i>	Hengeaks		5
<i>Pilosella officinarum</i>	Hårsveve		4
<i>Pimpinella saxifraga</i>	Gjeldkarve		4
<i>Plantago media</i>	Dunkjempe		4
<i>Potentilla argentea</i>	Sølvmore		5
<i>Thymus pulegioides</i>	Bakketimian	NT	4
<i>Trifolium medium</i>	Skogkløver		4
<i>Viola riviniana</i>	Skogfiol		5
Trær			
<i>Acer platanoides</i>	Spisslønn		5
<i>Betula pendula</i>	Bjørk		1, 5
<i>Corylus avellana</i>	Hassel		5, 6
<i>Fraxinus excelsior</i>	Ask	EN	5
<i>Pinus sylvestris</i>	Furu		5
<i>Prunus cf. avium</i>	Morell		5
<i>Quercus robur</i>	Eik		5
<i>Ulmus glabra</i>	Alm	EN	5

3.5 Fremmede arter

Ved befaring av eiendommen den 11.10.2022 ble ni fremmede arter registrert (tabell 2 og figur 7, 9 og 10). Derav er fem arter kategorisert som SE (svært høy risiko): gravbergknapp, sprikemispel, parkslirekne, rynkerose og kanadagullris. Villvin er kategorisert som HI (høy risiko). To arter er vurdert til å ha lav risiko (LO): vårkjærminne og hjortesumak. I tillegg ble det registrert svarthyll som er en fremmed art, men som per i dag ikke er risikovurdert (NR). Disse artene, med unntak av svarthyll, er oppført på listen over arter som bør bekjempes lokalt, men bekjempning gjelder i første rekke innenfor eller i nærheten av verneområder eller viktige naturforekomster (Fylkesmannen i Oslo og Viken 2020). Artene bør uansett ikke få lov til å spre seg videre utover, og det bør derfor tas hensyn til dette ved en eventuell flytting av masser fra området. Se ellers råd og diskusjon om håndtering av fremmede arter under kapittel 5.2.

Tabell 2: Tabell over fremmede plantearter som ble registrert ved befaring 11.10.22. Kolonnen til høyre «Sone (figur 3)» indikerer funnstedet til arten. Soneinndelingen orienterer seg på de ulike soner som er vist i figur 3.

Art (vitenskapelig navn)	Norsk navn	Kategori	Sone (figur 3)
<i>Cotoneaster divaricatus</i>	Sprikemispel	SE	6
<i>Omphalodes verna</i>	Vårkjærminne	LO	6
<i>Parthenocissus inserta</i>	Villvin	HI	6
<i>Phedimus spurius</i>	Gravbergknapp	SE	5
<i>Reynoutria japonica</i>	Parkslirekne	SE	6, 7
<i>Rhus typhina</i>	Hjortesumak	LO	6
<i>Rosa rugosa</i>	Rynkerose	SE	6
<i>Sambucus nigra</i>	Svarthyll	NR	6
<i>Solidago canadensis</i>	Kanadagullris	SE	6

Figur 9: I feltsjiktet vokser det også fremmede arter. Her et bilde av vårkjærminne (LO) som dominerer store deler av det litt mer lysåpne krattet sør for bolighuset. De oransje bladene hører til busken hjortesumak. (LO) som også er en fremmed art i Norge. Foto: M. Bichsel, 2022.

Figur 10: Et eldre frukttrø som er overgrodd av villvin (HI). Foto: M. Bichsel, 2022.

4 Konsekvensvurdering

4.1 Verdivurdering

Innen det aktuelle planområdet er det avgrenset en lokalt viktig (C-verdi) forekomst av naturtypen *engpreget erstatningsbiotop*, som ligger nordøst på eiendommen. Dessuten er flere elementer vurdert som biologisk viktig grønnstruktur: trerekken i øst, en del eldre frukttrær og den store bjørken nord på tomten. I henhold til *Verditabell for naturmangfold* (Miljødirektoratet 2020) får både naturtypelokaliteten og alle grønnstrukturelementer verdikategori *Noe verdi* på grunn av artsmangfold, tilstand og størrelse.

4.2 Påvirkning og konsekvenser for naturmangfold

For å minimere konsekvensene for naturmangfoldet på eiendommen bør utbygging av eiendommen konsentrere seg på areal som allerede er bygget ut fra før og på areal med en høy andel fremmede arter (nr. 6 i figur 3). Lokalitetene med *engpreget erstatningsbiotop* (nr. 4 i figur 3), frukttrærne (nr. 2 og 3 i figur 3), trerekken (nr. 5 i figur 3) og det store bjørketreet (nr. 1 i figur 3) bør i størst mulig grad bli bevart for å ha minst mulig negative påvirkninger på det biologiske mangfoldet. Det vil kreve tilstrekkelig beskyttelse av trær (inklusive rotsystemet) og engområdet mot fysiske skader og komprimering av jordsmonnet. Forekomst av fremmede arter kan føre til store negative konsekvenser for det biologiske mangfoldet på eiendommen og i nabolaget hvis de ikke håndteres riktig (les mer i kapittel 5.2).

4.3 Vurdering opp mot Naturmangfoldloven

§ 8. (kunnskapsgrunnlaget)

Planområdet er kartlagt for forekomster av naturtyper og viktig grønnstruktur. Artsregistreringer for alle artsgrupper er ikke grundig gjennomført, men egne feltregistreringer gir et greit bilde av potensialet for både fremmede arter og truede arter. Kunnskapsgrunnlaget er vurdert som godt nok til å kunne vurdere områdets naturverdi og konsekvenser av tiltaket.

§ 10. (økosystemtilnærming og samlet belastning)

Planområdet ligger i en region (indre Oslofjord) hvor det generelt er høye naturverdier knyttet til kalkrik og varmekjær natur. Det meste av intakt natur i regionen har høye naturverdier. Det er samtidig en region med spesielt høy utbyggingspress. Mange av naturtypene i regionen er i tilbakegang og vurderes som truet. Det gjelder bl.a. ulike skogtyper og semi-naturlig eng. Naturverdier knyttet til kalktørrenger og andre engtyper i regionen er truet av framfor alt gjengroing og spredning av fremmede arter. Englignende erstatningsbiotoper (i dette tilfelle urterik plen) er viktig for å ivareta arts mangfoldet knyttet til enghabitater i landskapet. Bakketimian har relativt få kjente forekomster på fastlandet i Asker, men er vanligere på kalkøyene i fjorden. Tiltaket vil i liten (men noen) grad bidra til den samlede belastningen på kalkrike naturtyper i landskapet.

§ 9. (føre-var-prinsippet)

Behov for føre-var baseres på vurderinger av både kunnskapsgrunnlaget og samlet belastning. Et akseptabelt kunnskapsgrunnlag kan i en del tilfeller medføre at føre-var-prinsippet faller bort. Vesentlig samlet belastning på området eller for spesielle arter eller naturtyper kan medføre behov for føre-var-hensyn, selv om kunnskapsgrunnlaget er godt. Sørvendt beliggenhet og urterik vegetasjon betyr at det er et visst potensial for insekter i området. Potensial er hensyntatt i verdisettingen av de ulike kartlagte arealene, og det er dermed ikke sannsynlig med vesentlige naturverdier eller viktige problemstillinger utover det som er registrert og vurdert i rapporten. Det vurderes dermed ikke å være behov for spesielle føre-var-hensyn.

5 Diskusjon

5.1 Hensyn og avbøtende tiltak

Selv om det finnes avbøtende tiltak som hjelper for å ivareta noe av naturverdiene og grønnstrukturene i bynære strøk kan det være vanskelig å skape strukturer med kvaliteter som tilsvarer grønnstrukturene som går tapt under utbygging. Uansett hvordan utbyggingen skal gjennomføres er det i hovedsak en ting som det må påses at det tas tilstrekkelig hensyn til, og det er forekomstene av fremmede arter, som bør bekjempes og forhindres at sprer seg ytterligere (gjelder nr. 6 og 7 i figur 3). Fremmedartsproblematikken belyses under neste punkt (kapittel 5.2).

Ved en eventuell utbygging vil følgende avbøtende tiltak kunne bidra til å ivareta deler av det biologiske mangfoldet:

- **Ivareta mest mulig areal av den urterike plenen** (nr. 4 i figur 3). I tillegg kan en prøve å kompensere for nedbygd areal ved å gjenskape eng på andre deler av eiendommen. Hvis ikke plenen kan ivaretas på voksestedet kan en forflytting av plenens topplag være en idé. I så fall blir det øverste laget av plenen løftet bort (i kvadrater av 40cm x 40cm og omtrent 10cm dybde), lagret og lagt ut igjen når grøntområdene er klart. Grunnssubstratet ved anleggelse av ny eng må ikke være næringsrik mold- eller torvjord. Her må en bruke næringsfattig (altså fattig på nitrogen og fosfor) sand og/eller kalkgrus. I den grad resultatet av flytting blir dårlig, kan en komplettere med tilsåing av regionale frøblandinger. Frø kan helst hentes fra en eng i nærområdet, men det finnes også regionale frøblandinger å kjøpe. Disse må uansett bestå av naturlige stedeagne arter av regional opprinnelse.
- **Sikre bjørketreet nord på tomten** (nr. 1 i figur 3)
Hvis man ønsker å beholde det store bjørketreet bør treet beskyttes mot fysiske skader og det bør påsees at det ikke utføres gravearbeid som skader røttene til treet. Er det tvil rundt dette, kan en arborist med nødvendig kompetanse foreta en undersøkelse og eventuelt være tilstede ved tiltaket for å påse at det foregår på rett måte. Det bør også påsees at det ikke lagres masser nær bjørketreet, eller at det kjøres med tunge kjøretøy nær stammen og over rotsonen (utenfor veien). Se ellers heftet til [Bymiljøetaten \(2012\)](#) for mer informasjon om hvordan arbeid nær gamle trær bør/skal foregå.
- **Sikre trerekken langs østgrensen** (nr. 5 i figur 3)
Her gjelder noe av de samme hensynsrådene som allerede er beskrevet for ivaretagelse av bjørketreet. Det bør påses at tiltakene ikke skader røttene til trærne og til buskene. Det bør settes opp et anleggsgjerde i god avstand til stammene som vil gi en fysisk avgrensing og beskyttelse mot byggeplassen. Gjerdet vil være hjelpelig ved at det ikke lagres masser helt inntil trærne og buskene eller at tunge kjøretøy kjører nær stammene.
- **Forflytting av frukttrærne** (nr. 3 i figur 3)
Eldre trær har en høyere verdi for naturmangfoldet enn unge trær og bør derfor bli ivaretatt ved utbygging. Det å flytte eldre trær er en stor utfordring med lav suksessrate, men det kan være verdt et forsøk. I hvert fall hvis trærne ellers uansett vil gå tapt. Utfordringen er å få gravet ut nok av det store rotsystemet til treet. Mindre trær pleier å ha et mindre rotsystem, men allikevel kan eldre trær ha utviklet lange røtter som blir vanskelig å få med. Hvis det skal gjøres et forsøk, da bør det brukes en stor gravemaskin som klarer å grave ut og løfte bort hele treet med så mye av rotsystemet som mulig. Deretter bør treet plantes på et nytt sted så fort som mulig og beskyreres kraftig. Alt det bør foregå utenom vekstsesongen, ville si om høsten eller vinteren. Resultatet er som sagt svært usikker. Hvis man allikevel vil prøve å flytte noen av de eldre frukttrærne kan det være lurt at det plantes noen unge frukttrær i tillegg. Det for å være sikker på at man har noen trær som klarer seg i den nye frukthagen.
- **Ta hensyn til hasselkrattet utenfor planområdet i sørøst** (figur 8)
Under anleggsfasen bør hasselkrattet bli beskyttet med et anleggsgjerde og all slags fysisk inngrep bør unngås.
- **Bruk av stedeagne arter ved utforming av ny etablerte grøntområder**
Som nevnt i tiltakene ovenfor bør grønnstrukturelementer helst «gjenbrukes». Enten at de bevares og beskyttes under byggeprosessen, eller at de lagres og plantes ut igjen når utearealet

skal utformes på nytt. Det gjelder både engmaterialer, busker, trær, dødved og stein. Viktig er at det er avklart at det ikke «gjenbrukes» noen fremmede arter. Også kjøpte planter og frømaterial bør helst være stedeagne (f.eks. staude.no, [norsk blomsterengfrø fra Nibio](http://norsk.blomsterengfrø.fra.Nibio) eller www.vxtr.no).

5.2 Håndtering av fremmede arter

Det er påvist mange fremmede arter innenfor planområdet, og det er derfor viktig å håndtere masser med fremmede arter på en slik måte at man ikke utilsiktet sprer frø eller plantedeler av disse artene i anleggsfasen. Infiserte jordmasser bør håndteres med stor forsiktighet for å unngå spredning og nyetablering i området eller spredning til nye områder. Spredning kan skje både ved graving i jordmasser, flytting av jordmasser og via jord som følger med biler, maskiner og øvrig anleggsutstyr. Ved graving er det viktig at massene håndteres lokalt eller deponeres i allerede infiserte områder slik at fremmede arter ikke spres til nye områder. I den grad det skal tilføres masser i området, er deponering/gjenbruk lokalt under dekke av rene masser ofte beste løsning (Misfjord og Angell-Petersen 2018).

For å bekjempe fremmede arter som allerede har etablert seg i området bør man følge faglige råd som er tilpasset hver art eller artsgruppe. Informasjon om bekjempelse av fremmede arter finnes i utredning fra NINA (Blaalid 2017), Fylkesmannens handlingsplan mot fremmede skadelige arter i Oslo og Akershus (Fylkesmannen i Oslo og Akershus 2010) og i faktablad fra Fagus. Spesielt for parkslirekne må en være nøye med å følge faglige råd ved all håndtering, da alle rester av plantedeler kan medføre spredning.

For å unngå fremtidig spredning av fremmede arter er det viktig å være bevisst ved beplantning i området. Fremmede treslag, busker eller stauder med høy eller svært høy risikokategori bør unngås helt. Det beste ville være å unngå alle fremmede arter og kun bruke stedeagne arter. Dette for å unngå at arealet i fremtiden blir en kilde til spredning av fremmede arter. Det finnes noen gartnerier som har et økende utvalg av stedeagne arter med regional herkomst (f.eks. staude.no og www.vxtr.no).

6 Referanser

- Artsdatabanken. 2018a. Fremmedartslista 2018. <https://www.artsdatabanken.no/fremmedartslista2018>
- Artsdatabanken. 2018b. Norsk rødliste for Naturtyper 2018. <https://www.artsdatabanken.no/rodlisterforarter/2018/>
- Artsdatabanken. 2021. Norsk rødliste for arter 2021. <https://artsdatabanken.no/lister/rodlisterforarter/2021/>
- Artsdatabanken og GBIF Norge. 2022. Artskart - internettportal for artssøk. <http://artskart.artsdatabanken.no/>
- Blaalid, R., Often, A., Magnussen, K., Olsen, S. L. & Westergaard, K.B. 2017. Fremmede skadelige karplanter – Bekjempelsesmetodikk og spredningshindrende tiltak. – NINA Rapport 1432. 87 s. <https://www.miljodirektoratet.no/globalassets/publikasjoner/m906/m906.pdf>
- Direktoratet for Naturforvaltning. 2007. Kartlegging av naturtyper - verdisetting av biologisk mangfold. DN-håndbok 13. 2. utgave 2006 (oppdatert 2007). DN-håndbok 13. https://www.miljodirektoratet.no/globalassets/publikasjoner/dirnat2/attachment/54/handbok-13-080408_low.pdf

- Fylkesmannen i Oslo og Akershus. 2010. Handlingsplan mot fremmede skadelige arter i Oslo og Akershus Rapport 2/2010. s.84.
https://www.fylkesmannen.no/Documents/Dokument%20FMOA/Milj%C3%B8%20og%20klima/Naturmangfold/Handlingsplan_mot_fremmede_skadelige_arter_i_Oslo_og_Akershus.pdf
- Fylkesmannen i Oslo og Viken. 2020. Handlingsplan mot fremmede skadelige arter i Oslo og Viken.
<https://www.statsforvalteren.no/contentassets/575b262c5f0740d19476aef0dd4f2423/handlingsplan-mot-fremmede-skadelige-arter-i-oslo-og-viken.pdf>
- Klima- og miljødepartementet. 2009. Lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven).
<http://lovdata.no/dokument/NL/lov/2009-06-19-100>
- Miljødirektoratet. 2015. Utkast til reviderte faktaark frå DN-håndbok 13. Naturtyper på land og i ferskvann. Miljødirektoratet.
- Miljødirektoratet. 2020. Konsekvensutredninger for klima og miljø. Veileder M-1941.
<https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/overvaking-arealplanlegging/arealplanlegging/konsekvensutredninger/>
- Miljødirektoratet. 2022. Naturbase. <http://kart.naturbase.no/>
- Misfjord, K. og Angell-Petersen, S. 2018. Håndtering av løsmasser med fremmede skadelige plantearter og forsvarlig kompostering av planteavfall med fremmede skadelige plantearter. M-982.
<http://www.miljodirektoratet.no/Documents/publikasjoner/M982/M982.pdf>

Vedlegg 1. Naturtypebeskrivelsen

Sjøvollbukta 22

Engpreget erstatningsbiotop Verdi: C Areal: 0.56 daa

Innledning: Lokaliteten er nykartlagt i 2022 av Madlaina Bichsel og Anders Thylén, Biofokus etter feltbefaring 11. oktober 2022. Kartleggingen er gjennomført i forbindelse med planarbeid på eiendommen ved Sjøvollbukta 22. Rødlistekategorier følger siste utgave av Norsk rødliste for arter fra 2021 og Norsk rødliste for naturtyper 2018. Kartleggingen følger DN-håndbok 13 med oppdaterte faktaark fra 2015.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger i en sør-sørøstvendt, svak helling på en odde mellom Blakstad og Vollen i Asker kommune. Ned til strandlinjen er det knapt 100 meter. Lokaliteten ligger på en privat eneboligtomt og består av en tidligere frukthage som i de siste årene har blitt skjøttet som en plen. Berggrunnen i området består av leirskifer. Over berggrunnen ligger det et tynt dekke med forvitningsmateriale. Noe som gir opphav til litt tørketålende og kalkkrevende vegetasjonstyper.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Avgrensningen gjelder naturtypen *englignende erstatningsbiotop*. Det er usikkerhet knyttet til hvilken hevd lokaliteten har hatt lenger tilbake i tid, men det er tydelig at den er holdt åpen og trolig skjøttet som plen i de siste årene. Det står åtte eldre frukttrær fordelt på den urterike plenen.

Artsmangfold: Arealene som er avgrenset som naturtype er rester etter tidligere engvegetasjon med blant annet arter som bakketimian (*Thymus pulegioides*) (NT), engknoppurt (*Centaurea jacea*), kransmynte (*Clinopodium vulgare*), markjordbær (*Fragaria vesca*), prikkperikum (*Hypericum perforatum*), rødknapp (*Knautia arvensis*), prestekrage (*Leucanthemum vulgare*), hårsveve (*Pilosella officinarum*), gjeldkarve (*Pimpinella saxifraga*), dunkjempe (*Plantago media*). Til sammen er det til nå registrert 15 kjennetegnende arter. Området ble besøkt seint på sesongen og alle ulike arter av karplanter er trolig ikke avdekket. Lokaliteten ligger sørvendt og lavereliggende i en region med potensiale for varmekjære og kravfulle insekter og de urterike solvarme arealene i kombinasjon med de eldre frukttrær med noen hulheter har trolig en viss verdi for insekter i området.

Bruk, tilstand og påvirkning: Lokaliteten er trolig blitt skjøttet som plen de siste årene. Samtidig virker det som det ikke har blitt klippet alt for mange ganger i en veksts sesong. Noe som har gjort at engartene kunne komme til blomst og kanskje frøsett seg i blant. De fleste trærne er relativ småvokst og klarer ikke å skygge ned hele plenen. Men sør i lokaliteten står det et stort grantre som skygger ned deler av plenen. Det samme gjelder for trerekken langs østkanten som kaster skyggen om morgenen. Bjørketreet som står helt nord på lokaliteten er høyvokst og påvirker lysforholdene på plenen bare i liten grad, men den tilfører en del næringsstoffer med løvfall. De mest lysåpne partier finnes helt sør og nord på lokaliteten.

Fremmede arter: Det ble ikke kartlagt noen fremmede arter i selve plen-lokaliteten. Men det ble funnet gravbergknapp (*Phedimus spurius*) (SE) i feltsjiktet ved trerekken som ligger i tilknytting til lokaliteten.

Del av helhetlig landskap: Rik engvegetasjon og kulturmark som har et tilsvarende plantesamfunn som naturtypen *engpreget erstatningsbiotop* var tidligere vanlige naturtyper ved Oslofjorden, men store arealer er blitt borte som følge av nedbygging og endret arealbruk. Samme gjelder urterike plener i private hager. Det er ikke kartlagt noen tilsvarende vegetasjons- eller naturtyper i umiddelbar nærrområdet, men det er registrert rik slåttemark og åpen kalkmark på naboødden ved Kojatangen.

Verdivurdering: Lokaliteten får lav vekt på størrelse (0,56 daa), rødlistearter (1 NT-art) og arts mangfold (15 kjennetegnende arter). Lokaliteten har ingen fremmede arter, det er blitt skjøttet som

plen og er lite gjengrodd, men hevden har ikke vært helt ideell. Til sammen tilsier dette lokal verdi (C-verdi).

Skjøtsel og hensyn: Det beste for de biologiske verdiene i området vil være å skjøtte lokaliteten tradisjonelt, med slått og fjerning av høyet en eller to ganger i året i perioden 15. juli til 30. september. Dessuten bør grantreet fjernes for å slippe til mer lys.

Vedlegg 2. Kategorier for rødlistearter

Norsk rødliste for arter (Artsdatabanken 2021) lister og vurderer norske arters risiko for utryddelse. For å vurdere en spesifikk arts risiko for utryddelse vurderes grovt sett artens sjeldenhet, tilbakegang og leveområdets størrelse og fragmentering. Målsettingen med den nasjonale rødlisten er å sikre at artene ikke forsvinner fra landet.

Artene på rødlisten er rangert i seks kategorier. Kategoriene viser hvor høy risiko artene i kategorien har for å dø ut, forutsatt at forholdene ikke endres.

Tabell 1. Kategorier for arter som er rødlistet.

RL-kategori	Rødlistekategori	Forklaring
RE	Regionalt utdødd (Regionally Extinct)	Arter som er utdødd som reproduserende i landet. Ifølge IUCN skal denne kategorien kun benyttes når det ikke er spor av tvil om at arten er utryddet i landet. I tillegg skal arten ha reprodusert i Norge de siste 200 årene.
CR	Kritisk truet (Critically Endangered)	Arter som har ekstremt høy risiko for å dø ut (50 % sannsynlighet for utdøing innen 3 generasjoner og minimum ti år)
EN	Sterkt truet (Endangered)	Arter som har svært høy risiko for å dø ut (20 % sannsynlighet for utdøing innen 5 generasjoner, minimum 20 år).
VU	Sårbar (Vulnerable)	Arter som har høy risiko for å dø ut (10 % sannsynlighet for utdøing innen 100 år).
NT	Nær truet (Near Threatened)	En art er nær truet når den ikke tilfredsstillende noen av kriteriene for CR, EN eller VU, men er nære ved å tilfredsstillende noen av disse kriteriene nå, eller i nær framtid.
DD	Datamangel (Data Deficient)	En art settes til kategori datamangel når usikkerhet om artens korrekte kategori plassering er svært stor, og klart inkluderer hele spekteret av mulige kategorier fra og med CR til og med LC.

Tabell 2. Kategorier for arter som ikke er rødlistet.

Kategori	Kategori	Forklaring
NE	Ikke vurdert (Not Evaluated)	Arter som ikke har blitt vurdert. Dette kan for eksempel skyldes dårlig utredet taksonomi, dårlig kunnskapsgrunnlag eller mangel på tilgjengelig kompetanse.
NA	Ikke egnet (Not Applicable)	Arter som ikke skal vurderes på nasjonalt nivå. I hovedsak fremmede arter hvilket er arter som er kommet til Norge ved hjelp av mennesket eller menneskelig aktivitet etter år 1800.
LC	Livskraftig (Least Concern)	Dette er arter som ikke er direkte truet og har livskraftige bestander i Norge.

Vedlegg 3. Kategorier for fremmede arter

Fremmedartslista for Norge (Artsdatabanken 2018a) lister og risikovurderer arter som bevisst eller ubevisst er innført til Norge ved hjelp av mennesket, etter år 1800.

Dette betyr at alle arter som er tatt inn i Norge etter 1800 betegnes som fremmede arter. De fremmede artene blir vurdert etter invasjonspotensial og økologisk effekt, og blir satt i en kategori som viser hvilken trusselgrad arten utgjør for norsk natur. Invasjonspotensial angir sannsynlighet for artens spredning og etablering i naturen, og sannsynlig hastighet for invasjonen. Økologisk effekt viser i hvilken grad den fremmede arten kan påvirke stede egne arter og naturtyper.

Tabell 3. Kategorier i Fremmedartslisten for Norge 2018.

FA-kategori	Kategori	Forklaring
SE	Svært høy risiko	Fremmede arter med en svært høy risiko er faktiske eller potensielle økologiske skadegjørere og har potensial til å etablere seg over store områder.
HI	Høy risiko	Fremmede arter med høy risiko har stor spredning med en viss økologisk effekt, eller stor økologisk effekt med en begrenset spredning
PH	Potensielt høy risiko	Fremmede arter med potensielt høy risiko har enten store økologiske effekter, kombinert med et lite invasjonspotensial, eller et stort invasjonspotensial, men ingen kjente økologiske effekter.
LO	Lav risiko	Fremmede arter med lav risiko er ikke dokumentert å ha noen vesentlig negativ påvirkning på norsk natur.
NK	ingen kjent risiko	Fremmede arter uten kjent risiko har ingen kjent spredningspotensial og ingen kjente økologiske effekter

Biofokus

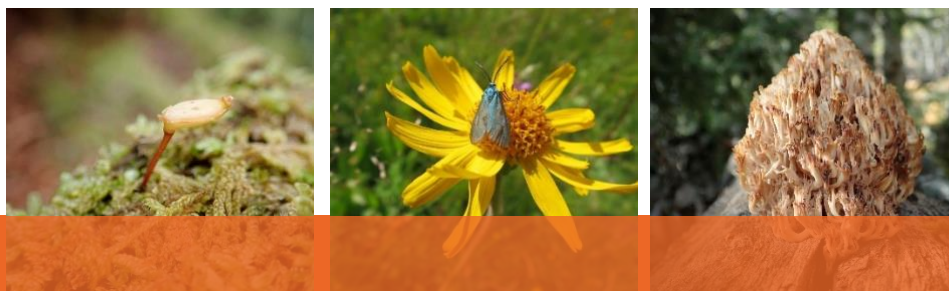
– for et godt kunnskapsgrunnlag

Biofokus er en ideell stiftelse som skal tilrettelegge informasjon om biologisk mangfold for beslutningstakere, samt formidle kunnskap innen fagfeltet bevaringsbiologi. Biofokus ønsker å bidra til en kunnskapsbasert forvaltning av norsk natur.

En kunnskapsbasert forvaltning forutsetter god dokumentasjon av de arealene som skal forvaltes. Biofokus legger derfor stor vekt på feltarbeid for å sikre oppdaterte og relevante data om botanikk, zoologi, økologi, samt avgrensning og verdisetting av områder.

Høy kompetanse er en forutsetning for å kunne registrere og presentere biologisk mangfold-data på en god måte. Biofokus sine medarbeidere er derfor godt skolert innenfor en rekke artsgrupper og har en bred økologisk forståelse for de ulike naturtypene som de arbeider med, det være seg skog, kulturlandskap eller ferskvann. Digitale verktøy som databaser, GIS og bilde-behandling er viktige redskaper i vårt arbeid for å anskueliggjøre naturverdier på en best mulig måte.

Stiftelsen utgir den digitale rapportserien **Biofokus rapport**.

Biofokus rapport 2022–123
ISSN 1504-6370
ISBN 978-82-8449-157-8

Gaustadalléen 21
NO-0349 OSLO
Org.nr: 982 132 924
post@biofokus.no
biofokus.no